

УДК 378/14

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.329087>

Юрій Юрчак, старший викладач кафедри загальновійськових дисциплін
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9506-3228>

Андрій Білорус, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри загальновійськових дисциплін
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-0542-8374>

Максим Філіппов, кандидат психологічних наук, доцент, доцент
кафедри загальновійськових дисциплін
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0973-5367>

Сергій Жук, кандидат військових наук, доцент кафедри загальновійськових дисциплін
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-0230-4771>

Богдан Марченко, старший викладач кафедри загальновійськових дисциплін
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-0658-3997>

ТАКТИКА ФОРМУВАННЯ ПРОТИДІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ВІЙНИ

Проаналізовано, яким чином здійснювався інформаційно-психологічний вплив на армію та цивільних ворога в теперішній період. Розглянуто маніпулятивні підходи, застосовані країнами у ході збройних зіткнень. У дослідженні висвітлюється значущість комунікаційних джерел, їхній вплив на психоемоційний стан військовослужбовців і мирних громадян, а також результативність подібних дій. Історично інформаційний тиск на масову спільноту простежувався впродовж усього розвитку цивілізації, із різноманітними фазами насиченості та рівнем впорядкування впровадження. Відбулися суттєві трансформації в механізмах інформаційної боротьби та пропагандистської діяльності, вдосконалення способів і варіантів реалізації, а також посилення їх значущості, що стали помітними. Публікація формує винятковий внесок у розуміння використання інформаційно-психологічної війни у межах військової тактики, акцентуючи на потребі посилення національної безпеки України, особливо враховуючи специфічні завдання Державної прикордонної служби України. У матеріалі надано широкий спектр інтерпретації концепції гібридної війни, окреслено її основоположні риси та розкрито проблематику забезпечення державних інтересів. Автори підкреслюють, що інформаційно-психологічний вплив є суттєвим елементом бойових підходів, впливаючи на внутрішній стан та дії як військовослужбовців, так і мирного населення. Як засвідчує аналіз, дієвість подібної пропаганди полягає у її спроможності адаптуватися до змінних ситуацій і запитів цільової аудиторії, а також у використанні новітніх інструментів і інформаційних каналів. Автори дослідження закликають до подальшого осмислення пропаганди як засобу ведення війни та її впливу на перебіг сучасних воєн.

Ключові слова: Державна прикордонна служба України; збройна агресія; тактика; інформаційна складова війни; гібридна війна; безпека державного кордону; національна безпека; інформаційно-психологічна пропаганда.

Літ. 19.

Yuriy Yurchak, Senior Lecturer of the Combined Arms Disciplines Department,
National Academy of the State Border Guard Service of
Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9506-3228>

Andriy Bilous, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor, Associate Professor of the
Combined Arms Disciplines Department,
National Academy of the State Border Guard Service of
Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-0542-8374>

Maksym Filippov, Ph.D. (Psychology), Associate Professor, Associate Professor of the Combined Arms Disciplines Department, National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0973-5367>

Serhiy Zhuk, Ph.D. (Military Sciences), Associate Professor, Associate Professor of the Combined Arms Disciplines Department, National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-0230-4771>

Bohdan Marchenko, Senior Lecturer of the Combined Arms Disciplines Department, National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-0658-3997>

TACTICS OF FORMATION OF COUNTERACTIONS TO INFORMATIONAL-PSYCHOLOGICAL WAR

The article analyzed how information and psychological influence were carried out on the army and civilian enemies in the current period. Manipulative approaches used by countries during armed conflicts are considered. The study highlights the significance of communication sources, their impact on the psycho-emotional state of military personnel and civilians, as well as the effectiveness of such actions. Historically, information pressure on the mass community has been traced throughout the development of civilization, with various phases of saturation and the level of streamlining of implementation. There have been significant transformations in the mechanisms of information warfare and propaganda activities, improvements in methods and implementation options, as well as an increase in their significance, which have become noticeable. The publication makes an exceptional contribution to understanding the use of information and psychological war within military tactics, emphasizing the need to strengthen the national security of Ukraine, especially taking into account the specific tasks of the State Border Service of Ukraine. The material provides a wide range of interpretations of the concept of hybrid war, outlines its fundamental features and reveals the issues of securing state interests. The authors emphasize that information and psychological influence are the essential elements of combat approaches, influencing the internal state and actions of both military personnel and civilians. As the analysis shows, the effectiveness of such propaganda lies in its ability to adapt to changing situations and requests of the target audience, as well as in the use of the latest tools and information channels. The authors of the study call for further understanding of propaganda as a means of waging war and its impact on the course of modern wars.

Keywords: State Border Service of Ukraine; armed aggression; tactics; information component of war; hybrid war; security of the state border; national security; information and psychological propaganda.

Постановка проблеми. У нинішніх реаліях вага та вплив інформаційного чинника у функціонуванні держави суттєво підвищується. Комунікаційне середовище здатне як прискорювати, так і уповільнювати перебіг усіх напрямів суспільного функціонування, зокрема процесів, пов'язаних із безпекою державного кордону.

Із моменту початку збройної агресії загрози національній безпеці України, особливо в інформаційній площині, вийшли на провідні позиції, що вкрай небезпечно у поточній фазі збройного протистояння. Починаючи з 2014 року, коли Росія розгорнула агресивні дії проти України, у цій сфері відбулися істотні трансформації. Із 24 лютого 2022 р. значимість відповідної тематики для безпеки державного кордону та зміцнення оборонного потенціалу країни ще більше зросла.

Державна прикордонна служба України відповідає за забезпечення охорони державного кордону та оборону національних інтересів на прилеглих морських ділянках, зокрема у виключній економічній зоні [9]. Збройне втручання держави-агресора

зумовило необхідність захисту державного кордону в умовах повномасштабної війни, що стартувала з гібридних дій на південних і східних рубежах країни. Агресивні дії несуть загрозу національній безпеці, суверенітету та територіальній недоторканості держави. У ході військових дій було знищено або окуповано значну частину інфраструктурних об'єктів прикордоння. У цьому протистоянні Державна прикордонна служба України здійснює основне завдання стосовно відновлення суверенних прав і територіальної недоторканності країни.

Враховуючи зазначене, нагальним завданням є формування тактики, що дасть змогу Державній прикордонній службі України результативно здійснювати свої повноваження, виявляти та усувати труднощі у сфері гарантування національних інтересів на державному кордоні, а також упроваджувати новітні науково обґрунтовані підходи у відповідному напрямі. Сьогодні ці дії постають особливо актуальними, оскільки дієва й достатньо забезпечена діяльність Державної прикордонної служби України є вкрай важливою для охорони національних інтересів держави.

Тематика гібридної війни стала особливо загостреною після початку збройної агресії Росії проти України у 2014 р. Інформаційно-психологічна пропаганда в межах гібридної війни є сучасною моделлю ведення збройного протистояння, яка об'єднує воєнні, політичні, економічні, соціальні, комунікаційні та інші механізми для реалізації стратегічних цілей. Це форма тактики, яка перевищує межі традиційного збройного конфлікту та передбачає залучення не тільки армійських ресурсів.

Водночас гібридні конфлікти, що інтегрують різні тактики впливу, включаючи кібернапади, стають дедалі розповсюдженішими й створюють загрозу глобальному порядку. На відміну від класичних бойових дій, гібридні кампанії охоплюють багато сфер, включно з цифровим середовищем, що зумовлює необхідність створення новітніх оборонних тактик та засобів впливу. Попри свою важливість, інформаційно-психологічна пропаганда в умовах гібридної війни залишається маловивченою формою протидії.

Тактика здійснення інформаційно-психологічної протидії серед військових підрозділів і громадян полягає в дослідженні методик і прийомів пропаганди, які застосовуються сторонами конфлікту. Основний фокус зосереджується на аналізі тактик поширення інформації, інформаційно-психологічного впливу на збройні формування та мирне населення, а також на оцінці ефективності таких дій у контексті досягнення стратегічних військово-політичних завдань. У статті розглядається використання різноманітних засобів комунікації, зокрема друкованих видань, інтернет-ресурсів, а також аналізується вплив пропаганди на бойовий дух військових і цивільних, і загальний перебіг війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальні наукові дослідження й статті досліджують наслідки інформаційно-психологічної гібридної війни на різні напрями силової активності, зокрема на підготовку та реалізацію дій, зміну політичних, стратегічних і тактичних концепцій, а також на підвалини й упровадження застосування бойового потенціалу. Сучасна інформаційно-психологічна гібридна війна модифікує військову доктрину і тактику, зосереджуючи інтерес дослідників, урядовців та міжнародної спільноти, занепокоєної збереженням суверенітету України.

Спосіб провадження бойових дій Російською Федерацією істотно різниться від тактики, типової для бойових протистоянь XXI ст. Зазначена риса викликає пильну зацікавленість фахівців та стає об'єктом активного обговорення в академічному середовищі.

Явище гібридної війни було предметом розгляду Д. Купрієнка, Ю. Юрчака, В. Демського, М. Кабачинського й інших науковців [6; 2; 3].

Проблематику запобігання ворожому інформа-

ційно-психологічному впливу на представників Державної прикордонної служби України у процесі інформаційної війни вивчали В. Демський, О. Пархонов. Вони розглядали негативний інформаційно-психологічний вплив, урахувуючи вплив соціального середовища на індивіда [6; 8].

Підходи освітньо-виховної взаємодії для протистояння інформаційно-психологічним впливам на персонал Державна прикордонна служба України у період воєнних дій аналізували В. Журавель, Ю. Юрчак, Л. Романишина, С. Бурбела [5; 13].

Метою статті є розкриття тактики створення заходів протидії інформаційно-психологічного впливу під час збройної агресії серед підрозділів та цивільного суспільства, здійснено ґрунтовний розгляд та зіставлення кампаній інформаційного впливу, що були реалізовані, з метою встановлення їх специфіки, методів і результативності. Головний акцент зроблено на вивченні дій на військових і населення, а також на оцінюванні наслідків таких дій на бойовий настрій залучених груп.

Виклад основного матеріалу. Напад Росії на Україні став визначним зрушенням у методах добування та поширення даних у надзвичайно динамічному світовому просторі. Миттєвість цифрових платформ створила новий аспект у перебігу протистояння в інформаційному просторі.

24 лютого 2022 р. Російська Федерація розпочала збройну агресію проти України. Від кардинального впливу на продовольчу стабільність до порушень логістичних ланцюгів – ці дії спричинили глобальні резонансні наслідки [14]. У процесі загострення ситуації все виразніше проявляється трансформація значення інформаційних засобів та сили їхнього впливу на перебіг подій.

Поширення технологічних засобів у протидії не є новою тенденцією. ІДІЛ змогла залучити майже 30 000 іноземних учасників бойових дій, головним чином завдяки продуманому застосуванню соціальних мереж [1]. У 2014 р., під час анексії Кримського півострова, Україна стикнулася не тільки з потужною військовою операцією, але й із широкою кампанією кібернетичної війни [15].

Ця хвиля кібератак охоплювала руйнівні дії шкідливого програмного забезпечення, які у грудні 2015 р. були спрямовані на автоматизовані системи управління вітчизняної промисловості, унаслідок чого майже 700 тис. домогосподарств залишились без електропостачання на кілька годин. Через рік атака вірусу Crush Override спричинила вимкнення частини енергосистеми столиці понад годину.

Паралельно з кібервпливами на інфраструктуру України, Росія ініціювала масштабну кампанію введення в оману з метою формування вигідного для себе інформаційного контексту [19]. РФ продовжувала реалізацію багатьох подібних дій, і держава зазнала понад 685 000 кібератак у 2020–2021 рр.

Отже, країна змушена вести оборонні дії як у фізичному просторі, так і в цифровій площині.

На початку повномасштабного вторгнення Президент держави Володимир Зеленський, перебуваючи в епіцентрі конфлікту, брав участь у віртуальних зустрічах із міжнародними союзниками через Zoom з метою мобілізації підтримки України. Міжнародні інформаційні агенції трансливали потужні візуальні образи Зеленського у військовому спорядженні, який звертався до світових лідерів із проханням запровадити санкційні заходи проти Росії та надати зброю для оборони. Багато з цих прохань справді було виконано, що суттєво вплинуло на перебіг протистояння [16].

У схожому контексті Міністр цифрових інновацій України Михайло Федоров, ключова постать у боротьбі в інформаційному просторі, через Twitter звертався до приватного сектора – від гігантів IT-індустрії, таких як Apple і Amazon, до численних підприємств малого й середнього бізнесу, з проханням обмежити діяльність у Росії. На початку протистояння Федоров написав Ілону Маску, організувавши поставку комплектів Starlink, які забезпечили доступ до супутникового Інтернету на території України.

Підтримання зв'язку в цифровому середовищі стало критично необхідним, а використання соціальних платформ як елемента впливу не обмежується лише державними представниками [18]. Широкі громадські ініціативи в Україні виявляються через публікацію контенту із зон бойових дій, залучення міжнародних донорів до збору коштів на забезпечення армії, а також допомоги для внутрішньо переміщених осіб. Така стратегічна експлуатація інформації та цифрових платформ дала змогу Україні досягти суттєвих здобутків у сфері інформаційно-психологічної пропаганди на початку конфлікту й, безсумнівно, вплинула на формування міжнародної реакції на кризу [10].

Дії Росії мали кардинально інший характер. Адміністрація Путіна, що має багатий досвід проведення кампаній пропагандистського впливу, організувала централізовану систему контролю за інформаційними потоками. На відміну від переважно горизонтального інформаційного поширення в Україні, російська модель базується на авторитарному підході згори донизу, що включає блокування доступу до цифрових ресурсів, мобілізацію платних коментаторів і систематичне дублювання наративів Кремля.

Крім того, російська сторона залучила політкомісарів – структуру, що об'єднує капеланів, фахівців у сфері психології та військових керівників – для забезпечення ідеологічної вірності та моральної стійкості цивільного і військового населення. Ці заходи доповнено репресивними інформаційними законами, що передбачають тривалі строки ув'язнення за будь-яке відхилення від офіційної позиції що-

до збройної агресії проти України або її публічне заперечення [8].

Завдяки ефективній цензурі більшість ЗМІ в Росії контролюються урядом, що дозволяє кремлівським повідомленням успішно схилити громадян російської федерації підтримати його позицію в Україні [4]. Кремль заперечує ведення війни в Україні, стверджуючи, що він лише хоче захистити російськомовних громадян від українських нацистів. Від 2014 р. цей наратив посилюється російським телебаченням, надаючи йому перевагу через повторення та знайомство. Згідно з нещодавнім опитуванням, яке проводилось Українськими медіа в Росії дистанційно й анонімно використовуючи мобільні номери країни агресора, 43 % росіян схвалювали війну ще 57 % опитаних уникали відповідей на запитання про війну, боячися переслідування ФСБ.

Українська онлайн-протидія негативному інформаційно-психологічному впливу здебільшого зосереджена на своїх героях і мучениках, використовуючи їхні історії, щоб підкреслити українську силу духу та російську агресію [17]. Крім того, стратегія України передбачає використання комедії та сприяння скептицизму щодо російського наративу [7].

Китайські дипломати, урядові установи та контрольовані державою засоби масової інформації в Китаї використали російсько-українську війну як можливість розгорнути антиамериканську пропаганду і посилили теорії змови, створені Росією, такі як неправдиві заяви про те, що громадськість медичні заклади в Україні є "секретними біолабораторіями США". Подібні теорії змови також пропагували кубинські державні ЗМІ.

Російську пропаганду також повторюють контрольовані державою ЗМІ інших країн, таких як Сербія та Іран. В Ірані державні ЗМІ розкритикували посольство Великобританії в Тегерані після того, як воно підняло український прапор на підтримку України. Репортажі Sputnik активно переоблікували провладні ЗМІ Ірану. У Латинській Америці RT Actualidad є популярним каналом, який поширює дезінформацію про війну. Влада В'єтнаму наказала журналістам не використовувати слово "вторгнення" та звести до мінімуму висвітлення війни. У Південній Африці правлячий Африканський національний конгрес опублікував статтю у своєму щотижневому інформаційному бюлетені ANC Today, підтримуючи тезу про те, що Росія вторглася в Україну з метою денацифікації.

Висновки. У статті стверджується, що інформаційно-психологічні операції є елементом військової, формуючи настрій і дії як солдатів, так і цивільних. Стаття підкреслює великий внесок України у загальносвітовий досвід інформаційно-психологічних операцій. Аналіз продемонстрував, що результативність подібних заходів визначається їхньою здатністю адаптуватися до змінних умов та запитів

цільової групи, а також від залучення сучасних прийомів і каналів взаємодії. Дослідники пропонують поглибити аналіз пропаганди як засобу боротьби та її впливу на актуальні протистояння.

Подальші напрями досліджень у визначеній сфері ми бачимо в експериментальному дослідженні формування готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авдєєнко Є.І., Головка О.В., Івасів О.М. та ін. Інформаційна війна: сутність, методи та захист. Авдєєнко Є. І. (ред.). Київ: Видавничий дім "Ін Юре", 2018. 532 с.
2. Демський В.В., Юрчак Ю.М. Проблема захисту від негативного інформаційно-психологічного впливу на персонал відділу охорони державного кордону в контексті інформаційної війни. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: психологічні науки*. Хмельницький: Видавництво НА ДПСУ, 2019. Вип. 1 (12). С. 83–94.
3. Демський В., Кабачинський М., Юрчак Ю. Програма протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад органу охорони Державного кордону. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: психологічні науки*. / гол. ред. О.Ф. Волобуєва. Хмельницький: Видавництво НА ДПСУ, 2019. № 4 (15). 357 с.
4. Джерелейко І. Зарубіжний досвід ведення інформаційної війни. Актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації: матер. І Міжн. наук.-практ. конференції студентів, аспірантів та молодих науковців. Одеса, 2025. С. 253–257.
5. Журавель В., Бурбела С., Юрчак Ю. Деякі педагогічні питання протидії негативному інформаційному впливу на особовий склад органу охорони державного кордону в умовах війни. *Молодь і ринок*. 2024. № 1 (221). С. 73–77. DOI: 10.24919/2308-4634/2024.298619.
6. Купрієнко В.Д. Рекомендації суб'єктам забезпечення прикордонної безпеки щодо стратегічного управління організаційним потенціалом прикордоння: збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. *Військові та технічні науки*. Хмельницький: Видавництво НА ДПСУ, 2019. Вип. 1 (67). С. 142.
7. Курбан О. Історія становлення та розвитку технологій інформаційних війн. *Вісник Книжкової палати*. 2016. № 4. С. 50–52.
8. Мошак Д.С. Сучасні політичні маніпуляції: політико-комунікаційний та політико-технологічний виміри. *Науковий журнал "Політикус"*. Вип. 4. 2020. С.42–46.
9. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 р. № 661-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 27. Ст. 208.
10. Сенченко О. Новітні війни з використанням інформаційно-психологічної зброї. *Вісник Книжкової палати*. 2014. № 8. С. 1–6.
11. Сунь-цзи, У-цзи. Мистецтво війни / переклад з англ. Григорія Латника; Трактат про воєнне мистецтво; переклад з англ. Ігоря Андрущенка. Київ: Арії, 2023. 144 с.
12. Юрчак Ю.М., Пархомов О.М. Інтелектуальний аналіз інформаційної складової гібридної війни російської федерації проти України в медіапросторі. *Наука про цивільний захист як шлях становлення молодих вчених: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, ад'юнктів (аспірантів)*. Черкаси: Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2023. (Черкаси, 12 травня 2023 року). Черкаси, 2023. С. 354–355.
13. Юрчак Ю., Романишина Л. Актуалізація проблеми формування готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу в контексті інформаційної війни. *Науковий фаховий журнал СДПУ. Серія педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2023. № 5–6 (129–130). С. 261–270. DOI: 10.24139/2312-5993/2023.05-06/261-270.
14. Юрчак Ю. Підготовка майбутніх офіцерів до протидії до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу в умовах інформаційної війни. *Науковий фаховий журнал СДПУ. Серія педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2024. № 1–2 (135–136). С. 261–270. DOI: 10.24139/2312-5993/2024.01-02/064-081.
15. Юрчак Ю.М. Шляхи формування готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу у полоні противника. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. Хмельницький: Видавництво НАДПСУ, 2024. № 2 (37). 37 с. DOI: <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v37i2>
16. Юрчак Ю. (2025). Педагогічні умови підготовки майбутніх офіцерів до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу агресора в умовах інформаційної війни. *Молодь і ринок*. 2025. № 1/233. С. 168–173. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.322717>
17. Юрчак Ю. Експериментальне дослідження підготовки майбутніх офіцерів прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад. *Молодь і ринок*. 2025. № 2/234. С. 118–125. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.324544>
18. Юрчак Ю.М., Журавель В.Г., Білорус А.М. Особливості протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад органу охорони державного кордону: звіт про виконання науково-дослідної роботи: ШИФР 0123U104960. Хмельницький, 2024. 135 с. URL: <https://dspace.nadpsu.edu.ua/handle/123456789/4707>
19. Yurchak Y. Specificity of informational and psychological countermeasure of propaganda for personal membership during the first world war. *Pedagogy and Education Management Review*, 2024. No. 3(17), pp. 28–34. DOI: <https://doi.org/10.36690/2733-2039-2024-3-28-34>

REFERENCES

1. Avdieienko, Ye.I., Holovko, O.V. & Ivasiv, O.M. et al. (2018). Informatsiina viina: sutnist, metody ta zakhyst [Information war: essence, methods and protection]. Avdieienko Ye. I. (Ed.). Kyiv, 532 p. [in Ukrainian].
2. Demskyi, V.V. & Yurchak, Yu.M. (2019). Problema zakhystu vid nehatyvnoho informatsiino-psykholohichnoho vplyvu na personal viddilu okhorony derzhavnogo kordonu v konteksti informatsiinoi viiny [The problem of protection from negative informational and psychological impact on the personnel of the State Border Guard Department in the context of information war]. *The issue was approved by the Scientific Board of the Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*. Khmelnytskyi, Vol. 1 (12). pp. 83–94. [in Ukrainian].
3. Demskyi, V., Kabachynskyi, M. & Yurchak, Yu. (2019). Prohrama protydii nehatyvnomu informatsiino-psykholohich-

nomu vplyvu na osobovyi sklad orhanu okhorony Derzhavnoho kordonu [The program of counteraction to negative informational and psychological impact on the personnel of the State Border Guard Agency]. *The issue was approved by the Scientific Board of the Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*. Khmelnytskyi, No. 4 (15). 357 p. [in Ukrainian].

4. Dzhereleiko, I. (2025). Zarubizhnyi dosvid vedennia informatsiinoi viiny [Foreign experience in waging information war]. *Aktualni pytannia dokumentoznavstva ta informatsiinoi diialnosti: teorii ta innovatsii: mater. I Mizhn. nauk.-prakt. konferentsii studentiv, aspirantiv ta molodykh naukovidiv* – Current issues of document science and information activities: theories and innovations: materials of the 1st International Scientific and Practical Conference of Students, Postgraduate Students and Young Scientists. Odesa, pp. 253–257. [in Ukrainian].

5. Zhuravel, V., Burbela, S. & Yurchak, Yu. (2024). Deiaki pedahohichni pytannia protydii nehatyvnomu informatsiino-mu vplyvu na osobovyi sklad orhanu okhorony derzhavnoho kordonu v umovakh viiny [Some pedagogical issues of countering the negative information influence on the personnel of security authority of state border in conditions of war]. *Youth & market*, No. 1 (221). pp. 73–77. DOI: 10.24919/2308-4634/2024.298619. [in Ukrainian].

6. Kuprienko, V.D. (2019). Rekomendatsii subiektam zabezpechennia prykordonnoi bezpeky shchodo stratehichnoho upravlinnia orhanizatsiynym potentsialom prykordonnia [Recommendations to border security entities regarding strategic management of the organizational potential of the border region]. Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. *Military and technical sciences*. Khmelnytskyi, Vol. 1 (67). p. 142. [in Ukrainian].

7. Kurban, O. (2016). Istorii stanovlennia ta rozvytku tekhnolohii informatsiinykh viin [History of the formation and development of information war technologies]. *Bulletin of the Book Chamber*. No. 4. pp. 50–52. [in Ukrainian].

8. Moshak, D.S. (2020). Suchasni politychni manipulatsii: polityko-komunikatsiinyi ta polityko-tekhnolohichnyi vymir [Modern political manipulations: political-communication and political-technological dimensions]. *Scientific journal "Politicus"*. Vol. 4, pp. 42–46. [in Ukrainian].

9. Pro Derzhavnu prykordonnu sluzhbu Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 03.04.2003 r. № 661-IV [On the State Border Guard Service of Ukraine: Law of Ukraine of 03.04.2003 No. 661-IV]. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. No. 27. Art. 208. [in Ukrainian].

10. Senchenko, O. (2014). Novitni viiny z vykorystanniam informatsiino-psykholohichnoi zbroi [The latest wars using information and psychological weapons]. *Bulletin of the Book Chamber*. No. 8. pp. 1–6. [in Ukrainian].

11. Sun-tszy & U-tszy (2023). Mystetstvo viiny [The Art of War]. Translated from English by Hryhoriy Latnyk; Treatise on the Art of War; translated from English by Ihor Andrushchenko. Kyiv, 144 p. [in Ukrainian].

12. Yurchak, Yu.M. & Parkhomov, O.M. (2023). Intelktualnyi analiz informatsiinoi skladovoi hibrydnoi viiny rosii-skoï federatsii proty Ukrainy v mediaprostori [Intellectual analysis of the information component of the russian federation's hybrid war against Ukraine in the media space]. *Nauka pro tsyvilnyi zachyst yak shliakh stanovlennia molodykh vchenykh : materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii kursantiv, studentiv, adiunktiv (aspirantiv) – Science of civil protection as a way of becoming young scientists: Proceedings of the All-Ukrainian scientific and practical conference of cadets, students, adjuncts (postgraduate students)*. Cherkasy:

Cherkasy Institute of Fire Safety named after Heroes of Chernobyl, National Fire Safety Academy of Ukraine, 2023. (Cherkasy, May 12, 2023). Cherkasy, pp. 354–355. [in Ukrainian].

13. Yurchak, Yu. & Romanyshyna, L. (2023). Aktualizatsiia problemy formuvannia hotovnosti maibutnikh ofitseriv-prykordonnykh do protydii nehatyvnomu informatsiino-psykholohichnomu vplyvu v konteksti informatsiinoi viiny [Updating the problem of forming the readiness of future border guard officers to counter negative informational and psychological influence in the context of information warfare]. *Scientific professional journal of the SSPU. Series pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*. No. 5–6 (129–130). pp. 261–270. DOI: 10.24139/2312-5993/2023.05-06/261-270. [in Ukrainian].

14. Yurchak, Yu. (2024). Pidhotovka maibutnikh ofitseriv do protydii do protydii nehatyvnomu informatsiino-psykholohichnomu vplyvu v umovakh informatsiinoi viiny [Preparation of future officers to counter negative informational and psychological influence in the context of information warfare]. *Scientific professional journal of the SSPU. Series pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*. No. 1–2 (135–136). pp. 261–270. DOI: 10.24139/2312-5993/2024.01-02/064-081. [in Ukrainian].

15. Yurchak, Yu.M. (2024). Shliakhy formuvannia hotovnosti maibutnikh ofitseriv-prykordonnykh do protydii nehatyvnomu informatsiino-psykholohichnomu vplyvu u poloni protyvnyka [Ways of forming the readiness of future border guard officers to counteract negative informational and psychological influence in enemy captivity]. *Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: pedagogical sciences*. Khmelnytskyi, No. 2 (37). 372 p. [in Ukrainian].

16. Yurchak, Yu. (2025). Pedahohichni umovy pidhotovky maibutnikh ofitseriv do protydii nehatyvnomu informatsiino-psykholohichnomu vplyvu ahresora v umovakh informatsiinoi viiny [Pedagogical conditions for training future officers to counter the negative informational and psychological influence of the aggressor in the conditions of information war]. *Youth & market*, No. 1/233, pp. 168–173. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.322717> [in Ukrainian].

17. Yurchak, Yu. (2025). Eksperymentalne doslidzhennia pidhotovky maibutnikh ofitseriv prykordonnykh do protydii nehatyvnomu informatsiino-psykholohichnomu vplyvu na osobovyi sklad [Experimental study of training future border guard officers to combat negative informational and psychological influence on personnel]. *Youth & market*, No. 2/234, pp. 118–125. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.324544> [in Ukrainian].

18. Yurchak, Yu.M., Zhuravel, V.H. & Bilorus, A.M. (2024). Osoblyvosti protydii nehatyvnomu informatsiino-psykholohichnomu vplyvu na osobovyi sklad orhanu okhorony derzhavnoho kordonu : zvit pro vykonannia naukovo-doslidnoi roboty : ShYFR 0123U104960 [Features of counteraction to negative informational and psychological influence on the personnel of the state border guard agency: report on the implementation of scientific and research work: CODE 0123U104960]. Khmelnytskyi, 135 p. Available at: <https://dspace.nadpsu.edu.ua/handle/123456789/4707> [in Ukrainian].

19. Yurchak, Y. (2024). Specificity of informational and psychological countermeasure of propaganda for personal membership during the first world war. *Pedagogy and Education Management Review*, No. 3(17), pp. 28–34. DOI: <https://doi.org/10.36690/2733-2039-2024-3-28-34> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 04.03.2025